

ÚVOD

Rozvoj vedeckého výskumu vedie k tak obrovskému nárastu počtu publikácií, že nie je v silách individuálneho autora či autorky, ale ani veľkého kolektívu, aby sledovali všetky publikácie k svojej téme. Našťastie to ani nie je nutné. Už v 30. rokoch 20. storočia S.C. Bradford, keď analyzoval tento problém, prišiel k záveru, že v každej vedeckej disciplíne prevažujúcu časť skutočne významných výsledkov publikuje relatívne malý okruh časopisov – tento princíp sa označuje ako Bradfordov zákon.

Bradfordov zákon sa stal základom práce celosvetového Ústavu vedeckých informácií so sídlom v New Yorku (Institute for Scientific Information – ISI, dnes firma Thomson Scientific), ktorý už niekoľko desaťročí na základe analýzy citácií dokumentuje, že „základnú literatúru“ vo všetkých vedných disciplínach vytvárajú esenciálne (jadrové) časopisy, a že skutočne väčšinu dôležitých článkov publikuje malý počet časopisov. ISI tieto esenciálne časopisy identifikuje, hodnotí, monitoruje a zverejňuje ich obsah často aj skôr, než je zverejnené číslo časopisu – „karentuje“ ich. Poskytuje tým neoceniteľnú pomoc a službu ďalším výskumníčkam a výskumníkom.

Byť „karentovaný“ je pre časopisy (a tým aj autorov a autorky článkov) prestížnou záležitosťou. Už uchádzanie o karentovanie – a o tom viac potom výber – znamená pre časopis vyznamenanie. Výberový proces je náročný. Kvalifikovaní pracovníci ISI a ich poradcovia ročne prezerajú približne dve tisíc nových titulov časopisov, z nich pre karentovanie vyberajú 10-12 %. Každé dva týždne sú do databázy ISI pridávané nové a vymazávané predtým sledované časopisy; aktuálne zaradené časopisy sú monitorované, či si udržiavajú vysoký štandard a relevantnosť.

K štandardom patrí predovšetkým *časová disciplína* – včasné vychádzanie a dodržiavanie počtu čísel sa považuje za ukazovateľ „životaschopnosti“ časopisu. K ďalším ukazovateľom patrí, či časopis dodržiava *medzinárodné editorské konvencie* umožňujúce ľahko vyhľadať zdroj článkov (názov, autora/ku, jeho/jej inštitúciu, abstrakt, súhrn, odkazy s komplexnými bibliografickými informáciami atď.). Niektoré z týchto informácií majú byť v angličtine. *Peer review* posudzovanie je indikáciou kvality prezentovaného výskumu a komplexnosti citovaných odkazov. Posudzovaný je aj *obsah časopisu* z hľadiska toho, či obohatí disciplínu tematicky a aj regionálne. Oceňuje sa, ak sú autori/ky, zdrojové a citované články v časopise *medzinárodné*. Hodnotia sa aj ukazovatele o citáciách článkov publikovaných v časopise, ktorý sa o karentovanie uchádza, v ďalších (karentovaných) časopisoch.

Procesom hodnotenia a výberu na karentovanie prechádzajú rovnako prírodovedné, spoločenskovedné a humanitovedné časopisy. Špecifickosť humanitných

vied sa zohľadňuje (napr. iná podoba a vzor citácií; odkazy aj na iné zdroje poznania než len časopisecké články; komplexná povaha kultúrnych javov, ktoré tieto vedy skúmajú).

Napriek všetkým výhradám, ktoré voči inštitútu karentovaných časopisov môžeme vzniesť, napriek preceňovaniu kvantitatívnych hodnotení a protestom voči ich fetišizovaniu, publikovanie v karentovaných časopisoch znamená nesporne vysokú kvalitu publikácie.

Karentované publikácie, ktoré na celej univerzite ročne vyprodukuje, nepresahujú počet dvoch desiatok. Preto by si téma, ako motivovať učiteľov a učiteľky svojich fakúlt k tomu, aby venovali svoje schopnosti, čas a úsilie na písanie publikácií určených do karentovaných časopisov, zaslúžila úvahu manažmentov fakúlt. Rozhodnutie písať a poslať svoj článok do karentovaného časopisu nie je rovnakým rozhodnutím ako rozhodnutie napísať článok do zborníka (vydávaného vlastnou fakultou). Preto by toto rozhodnutie jednotlivých autorov a autoriek – zamestnancov a zamestnankýň mala inšpirovať, vítať, a jeho úspech oceniť tá inštitúcia, ktorá má záujem dostať sa do výskumného (medzi)národného priestoru a nechce ostať niekde bokom od hlavného výskumného diania.

Len pre úplnosť dodávam, že podobne by malo byť ocenené úspešne splnenie kritérií návrhom výskumného projektu podaného do prestížnej grantovej schémy. V tejto súvislosti možno tiež uviesť, že k dôležitým kritériám podanej žiadosti a úspechu návrhu projektu patrí aj to, či jeho navrhovateľ/ka publikuje v karentovaných časopisoch.

V tejto publikácii sú vynechané publikačné jednotky kategórie GII (Rôzne publikácie a dokumenty).

Podakovanie za prípravu tejto užitočnej publikácie patrí Univerzitnej knižnici PU.

prof. PhDr. Viera Bačová, DrSc.

prorektorka pre vedu a doktorandské štúdium PU

Literatúra:

Essays of an Information Scientist. Eugene Garfield, Ph.D., n. d. Vyhľadané 10. apríla 2007 na <http://scientific.thomson.com/free/essays>

